

Az Isteni tudás -miként a Nap-
Keleten kél és Nyugaton lehangylik.

Jász

jász
puszta
hideg fej
meleg szív

erdő bezár
víz nem bírja láb nyomát
hegyoromnál képzet megáll
csak a pusztán nincsen határ

pusztai vér
mindig szabad
s a tér fogja
tudja meddig

ha kalandra vált
bejár falvat
várost
határt
majd vissza a pusztába
puszta ég alá

végtelenbe nyúló látóhatár
képzelet
ha van
szabadon száll

pusztában
idő az úr
pusztai nép ismer határt
végtelent
mit megfogni kár
szembe szállni
térrel
éggel
oktalanság
tudja jász

A mű egyfajta szutra. Első négy sora (az egy-egy, majd két-két szó) valódi szutrai tömörségű, a folytatás verselő-próza.

**jász
puszta
hideg fej
meleg szív**

erdő bezár - víz nem bírja láb nyomát - hegyoromnál képzet megáll - csak a pusztán nincsen határ
pusztai vér mindig szabad s a tér fogja, tudja meddig
ha kalandra vált bejár falvat, várost, határt, majd vissza a pusztába, puszta ég alá
végtelenbe nyúló látóhatár, képzelet -ha van- szabadon száll
pusztában idő az úr
pusztai nép ismer határt, végtelent, mit megfogni kár, szembe szállni térrel, éggel, oktalanság,
tudja jász

A szutra mint vezérfonal, műfaji sajátosságai révén rövid tömondatokban fogalmaz, összekötő szöveg nélkül. A korai Ind tudományos értekező próza ezt a nyelvet használta. A mű főszövege próza, a fejezetek végén kétsoros versikékkal, Baktay Ervin megfogalmazása szerint „szentenciákkal”, azaz költői nyelv töménységét segítségül hívó sommás bölcsességekkel.

A szutrában csak mélyértelmű szavak sorakoznak, legtöbbször megmagyarázhatatlan gyökként, beavatatlannak megfejtethetlen tartalommal. Pl.: „jász – puszta”

- Egy kívülálló (nem jász) -különösen városi- ember mit sem tud kezdeni a magukban még csak-csak értelmes szavakkal, de így egymás után és értelmileg egymáshoz kapcsoltnak szinte értelmetlenség, vagy félreértelmezhetőség. (Ilyen tömör lehetett a pusztai ős-jászok beszéde) A „hideg fej – meleg szív” - szinte allegorikus, de mégis más és több. Egy(fajta) „azisnemis” a két jelzős szerkezet már nem természetszerű társítása. A „hideg fej” világos, a „meleg szív” világos, de hogy kerül a kettő össze? Ez a jász. S közben lobban és kőszívű. Ez is jász.

jász - nép, vagy nemzet(ség)? A nép; tágabb értelemben az emberiségnek származás-, faj-, nyelv-, erkölcs- és műveltség szerint összetartozó része. Államjogi értelemben az államterületen lakó s az államtagek összességét alkotó egyéneknek egysége. Előbbi értelemben nép annyi, mint nemzetiség; utóbbi értelemben nép annyi, mint nemzet. (Pallasz Nagylexikon)

Nemzetiség - A magyar köznyelvi használatban ez a fogalom elsősorban a történeti múltban szereplő jeles és nagyszámú rokonsággal rendelkező családokhoz kapcsolódik. (Magyar Néprajzi Lexikon)

Míndezzel szemben a jász = jász -lám saját nyelv nélkül- amit a jászok tudnak és éreznek, míg nemjászok számára -gyakorlatilag- megmagyarázhatatlan. Tudományos levezetése okafogyott. Jászon kívülinek nincs vele dolga.

puszta - sajátos élőkönyezet, tájegységi jellegzetesség, ami hasonló földrajzi, vízrajzi, éghajlati, növényzeti viszonyok mellett, földi elhelyezkedésében az élhetőséghez, közeli azonosságot mutat. Semmiképpen nem lepusztult, kietlen vidék. Beépítetlen, gazdag rétegletős, vizes, vizenyős élőhely. Az életvitelre meghatározó; a környezettel való -zavarmentes- együttélés.

Az ős-jászok, az un. turáni jászok esetében; a puszta az Ő sajátos élőhelyük. Kimozdulva a Turáni alföldről, a jászok szétszóródása általános lett, mégis azok a jászok tekinthetőek az ős-jász vonulat -genetikán túli- folytatásának, akik szívbéli vonzalma a dúslegelőjű, vizes, végtelen síkságra dobban. A vizekhez, hegyekhez, erdőkhöz vonzódnak már kevert érzetűek.

hideg fej – legegyszerűbben; józan ítélőképesség, higgadt gondolkodás. Békés, béketűrő.

meleg szív – elsősorban önzetlenség! Semmiképpen nem édelgés, szentimentális kedveskedés!

Nagy biztonsággal elkülöníthető a jász a magyartól (szinte teljes elmagyarosodásuk ellenére is!) és a kuntól is. A jászok minden történeti írás szerint, mindig tiszteletben tartották az uralkodót és összefogtak.

A jászok „katolizálódtak” -az írások szerint- az ebben döntő szerepet játszó Ferencesek közreműködésével, akiket eredendően Isten Szegénykéinek is szokás -volt- nevezni, Assisi Szent Ferenc után. Az Ő önzetlenségét nem szükséges bizonyítani. (A magyarságon a Turáni átok adta széthúzás uralkodik.)

A kunok döntően „evangelizálódtak” „protestáltak”. A reformáció szembe fordult Rómával, az egykori keresztény uralkodóval. Ha össze is tartanak, amúgy „sötétben undorkodók” konokságban jászt felülmúlok.

erdő bezár – bár gyakorta nyújt(ott) menedéket az erdő (akár a jászoknak is a török, vagy más üldöztetések elől) és sok szellemi- és alkotó ember az erdei „remeteség” híve, azt be kell látni, hogy az éltető Nap elől elzárt- és ugyancsak átláthatatlan sűrű látszatbiztonsága ellenére is bizonytalan tér pusztai ember számára. Aki szabadsághoz- és térhez szokott, annak nem kívánatos sem erdőrengetegen átvágni és különösen nem ott élni.

víz nem bírja láb nyomát – a vízi életmód akkor sem a pusztai ember lételeme, ha a múlt-idézésekben még olyan is előfordul, hogy a jászok őseit egyfajta hajós nemzetként írják le (?) Azt pedig naponta tapasztalta(ja) meg jász pusztázó, hogy áradáskor, belvizekkor, lápokon és ingoványokon mily állandó veszély a jószágtartás és az élet. A víz létszükséglet, de a vízi világ is inkább a búvóhelyet jelentheti átmenetileg, mintsem folyamatos élőhelyet. Voltak a jász történetben, akik inkább a nádasok világába menekültek az erdők, vagy hegyek helyett az idegen támadások elől. Ide húzódtak a jász tátosok is a tudás hordozói, őrzői és továbbadói.

hegyoromnál képzet megáll – a hegyvidéki élet megint csak más, mint a sík pusztai lét. Lehet az is átmeneti biztonságot adó (Cserhát, Mátra, Bükk a török-, majd Habsburg vézskorban) tartózkodási hely, a kényszer akár generációkat is oda köt (Alánok, nógrádi jászok) mégis a lassú vándorláshoz idomult nomád életforma más.

csak a pusztán nincsen határ – a pusztai határ, vagy korlát a látóhatár végtelenje. Aki a szabadságot vágyja -mint a jászok- az kerüli a korlátokat.

pusztai vér mindig szabad s a tér fogja, tudja meddig – aki elkerüli a kötöttsége(ke)t, az szabad. Szolgaság idegen a jásztól. Östudása révén tudja, hogy a tér végtelen, ha körbe-körbe vándorol és nem hagyja el rendelt élőhelyét. Ezt a Jászságban maradt jászok megtartották a mai napig, de akár még a Mezőföldi kirajzoltakra is ez mondható, ami egykor szintén füves pusztá volt.

ha kalandra vált bejár falvat, várost, határt, majd vissza a pusztába, pusztá ég alá – az elsokasodás, úgy a jászok, mint a környező nemzetiségek körében, mára lehetetlenné tette(teszi) az elkülönülést. A letelepedés általánossá vált, de sok jász, ha teheti tanyát (is) tart és ki-ki vonul a pusztába, ha úgy esik pusztá ég alá.

végtelenbe nyúló látóhatár, képzelet ha van szabadon száll – nem pusztai vér mit sem talál vonzónak a pusztában. Nincs rá szeme, de leginkább vonzalma s szíve. A pásztor népek beérik a természet képeivel. Ott is az örök változás a meghatározó, de a finom körforgásokra (születés-növekedés-öregség-halál) csak keveseknek van szeme. A csönd az Isteni béke dala, miközben tavasztól őszig a gazdag élővilág is zenél.

pusztában idő az úr – „Idő vagyok, világok mozgatója” – szól az Isteni gondolat s ezt pusztai jász jól tudja.

pusztai nép ismer határt, végtelent mit megfogni kár – bölcs tisztában van a tér és az idő végtelenjével, mégis mindig, mindenben ismeri a mértéket. Bár tudja, hogy teljes a szabadság, de megtenni mégsem kell mindent. Legtöbbször az Abszolút mértéket, ami a viszonylagosságba többnyire bele nem fér.

szembe szállni térrel, éggel, oktalanság tudja jász – jász tudja ki a Legfőbb Gazda.

Borzák Balarám Béla

